

—Հայրիկ, ազատիր ինձ վերջապէս:

—Դու արդէն ազատ ես,—խօսեց հայրը՝ առանց ճշտութեամբ ըմբռնած լինելու այդ երկդիմի խօսքերի նշանակութիւնը, և մտածմունքի մէջ ընկաւ.—չը լինի թէ ցնորում է,—չնչաց ինքն իրան:

—Հայրիկ, թի՛յլ տուէք ինձ նրա ձեռքը խնդրել ձեր հայրական օրհնութեամբ հանդերձ, և նրա ազատութիւնն ու բախտաւորութիւնը ապահովուած կը լինի ընդ միշտ,—մէջ մտաւ Բափրը՝ ամօթխածութիւնից չիկնած ու այլայլուած:

«Հայրիկը» իհարկէ՝ համաձայնում է և օրհնում է Բափրին: Քիւրդ ամբոխը այդ բանը տեսնելով ու լսելով՝ ոգևորւում է ու սկսում է գոռալ. «Ամէն, ամէն... կեցցէ՛ երջանիկ և ազնիւ զոյգը. կեցցէ՛ Բափրը և Ահմէդ աղան», և երկնքից անշուշտ չորս խնձոր է իջնում, մէկը՝ Բափրի, միւսը՝ Մեհրիի, երրորդը նրանց ֆրանսերէնի ուսուցչի համար, որովհետև Բափրն ու Մեհրին սմբողջ պատմութեան ընթացքում խօսում են ֆրանսիական ուսմանների ոճով, իսկ այդ անկարելի կը լինէր, եթէ նրանք չ'ունենային ֆրանսերէնի ուսուցիչ. չորրորդն էլ այն ըրիստոնեայ քարոզչի համար, որ քրդերին սովորեցրել է քրիստոնէական «ամէն, ամէն» բացականչութիւնը:

Տ. Յ.

Վ. Ի. Նեմիրովիչ Դանկելօ. «ԹԻՍՏՐՈՒՆԷՐ». 20 եր., դ. 2 կոպ., Ս.-Պետերբուրգ, 1903 թ.

Նաստասիա Իվանովնա Պետրովան անային վարժուհի է եղել: Այժմ նա գրաչարուհի է: Ծանր է գրաչարի պարտականութիւնը, բայց Նաստասիա Իվանովնան ուրախութեամբ կրում է այդ խաչը: Նա ապրում է իր աշխատանքով, թէկուզ դժոխային աշխատանքով, և նա գոհ է:

Սակայն նրա «հոգին յօժար է, բայց մարմինը տկար»: Նա թոքախտ ունի: Նա անկարող է տանից դուրս գալ: Ստիպուած է պառկած մնալ:

Տպարանը բարեգործական հիմնարկութիւն չէ: Տպարանատէրը նրան դուրս է անում: Նա մնում է անգործ: Նա կարող է ապահով կեանք վարել, եթէ համաձայնի որեւէ հարուստի սիրուհին դառնալ: Նրան առաջարկութիւններ են անում այդ մտքով: Գտնում են նաև միջնորդուհիներ: Բայց նա վճռել է ազնիւ ապրել և ազնիւ մեռնել: Ու նա իրան գցում է Մոսկվա գետը:

Յունիս, 1903.

8

Պատմուածքը գրուած է այն կոկ, վարժ և փոքր ինչ դժգոյն ոճով, որ յատուկ է Վ. Նեմիրովիչ-Դանչենկօին:

Թարգմանութիւնը անյաջող է: Պատահում են այսպիսի դարձուածքներ. «վերմակի ծայրերը գլորել», «մաքուր ճշմարտութիւն եմ ասում», «մի աղամարդ զինուորական խմորից» և այլն:

Տ. Յ.

Լ. Ն. Տոլսոյ. «ԱՍՏՈՒՆՈՒՆ, ԹԷ ՄԱՄՈՆԱՅԻՆ». Թարգմ. Մամբէ վարդապետ. 22 եր. գ. 2 կտպ. Վաղարշապատ, 1903.

Լև Տոլստոյի այս գրքոյկի մասին մենք արդէն խօսել ենք «Մուրճի» այս տարուայ № 3 գրքում պ. Յով. Ստեփանեանի Թարգմանութեան առթիւ: Մամբէ վարդապետի Թարգմանութիւնն անպայման աւելի յաջող է:

Տ. Յ.

Theodor Herzl: „ALTNEÜLAND“, Roman, Leipzig, 1902.—Թէոդոր Հերցլ. «Հին-Նոյ Երկիր», վեպ. Լայպցիգ, 1902.

Վերոյիշեալ վիպական աշխատութիւնը, որ գերմանական մամուլի կողմից լուրջ ուշադրութեան արժանացաւ, պատկանում է յայտնի դոկտ. Թ. Հերցլին, որի անուան հետ կապում է մի ամբողջ շարժումն իր ծրագրով հանդերձ: Այդ շարժումն է սիոնիզմը, որի մասին յաճախ գրուել է «Մուրճ»-ում:

Թ. Հերցլի առաջին նշանաւոր աշխատութիւնը, որ լոյս տեսաւ 1896 թ., կրում էր „Der Judenstat“ (Հրէական տէրութիւնը) վերնագիրը: Այդ աշխատութեամբ հեղինակը քարոզում էր այն գաղափարը, որ հրէաներն իբրեւ մի պատմական ազգ՝ արժանի են իրանց սեպհական հայրենիքն ու անկախ տէրութիւնն ունենալու: Այդ աշխատութեամբ հեղինակն ահագին շանակութիւն ստացաւ սիոնիստական շարժման վերաբերմամբ, որովհետեւ նա դրանով արտայայտեց այդ շարժման նպատակն ընդհանրապէս և մասնաւորապէս սիոնիստների գլխաւոր ցանկութիւնն ու յոյսերը: «Եթէ նորին վեհափառութիւն սուրբանք մեզ տայ Պաղեստինը, այն ժամանակ մենք դրա փոխարէն խոստումով կը պարտաւորուենք Տաճկաստանի քայքայուած ֆինանսները կանոնաւորելը»: Եւ ինչ անհնարին բան էր երազում այն ժամանակ սիոնիզմի պարագլուխ Հերցլը, կարծե-